

การเปรียบเทียบผลงานทัศนศิลป์ "Stations" ของ Bill Viola กับดนตรี "Ghost Opera" ของ Tan Dun

วรรณวรงค์ เล็กอุทัย

การศึกษาเปรียบเทียบผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะ และศาสตร์ในการแสดงออกต่างกัน แต่สามารถนำมาเชื่อมโยงกันทางด้านการคิด สร้างสรรค์ พัฒนาผลงานแนว Contemporary Art ด้วยสื่อ หรือ ภาษาที่ใช้ในการแสดงออกที่ต่างกัน ระหว่าง ทัศนศิลป์กับดนตรี ชี้ให้เห็นถึงการแสดงออกทางความคิด และคุณค่าของผลงานที่ต่างแขนงกัน ด้วยการศึกษาวิเคราะห์แยกแยะในความเหมือน และความต่างของรูปแบบ วิธีการแสดงออก เนื้อหาความคิด และวัตถุประสงค์ ทั้งทางด้านรูปธรรมและนามธรรมของผลงาน Video Sound Installation ของ Bill Viola ศิลปินชาวอเมริกัน กับผลงาน Ghost Opera ของ Tan Dun นักประพันธ์เพลงชาวจีน โดยมีองค์ประกอบของบริบททางที่สร้างสรรค์ในแนวทางคล้ายๆ กัน เช่น การผสมผสานแบบแผน รูปแบบศิลปะเก่ากับใหม่ให้กลมกลืนกัน อีกทั้ง Bill Viola และ Tan Dun มีความสนใจในความคิด ความเชื่อของโลกตะวันตกและตะวันออก ผลงานจึงมีลักษณะร่วมบางประการ ที่เป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก และการใช้เสียงที่กำเนิดจากน้ำ เป็นองค์ประกอบร่วมที่สำคัญของทั้งสองผลงาน เพื่อสร้างจินตนาการให้เกิดมิติลึกลับ น่าค้นหา สุนทริยภาพจากผลงานตามรูปแบบแนวทางของแต่ละคนดังนี้

ประวัติความเป็นมาของ Bill Viola

Bill Viola ศิลปินชาวอเมริกันที่ริเริ่มงานด้าน Video Art ของช่วงต้นคริสต์ทศวรรษที่ 70 เกิดที่นิวยอร์กซิตี้ ในปี ค.ศ. 1951 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางด้าน Experimental Studios จาก The College of Visual and Performing Arts, Syracuse University ในปี ค.ศ. 1973 เขาได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี สื่อสารเรื่องราวในอดีตมาผสมผสานงานศิลปะในยุค Contemporary Art สร้างสรรค์งานมากกว่า 35 ปี ไม่ว่าจะเป็น Video Art, Video Installations, Multimedia Installations, Sound Environments, Electronic Music Performances, Flat Panel Video Piece และ Work for Television Broadcast ผลงานมีสภาพแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยภาพและเสียง ผสมผสานเทคโนโลยีการถ่ายทำที่

ทันสมัย และโดดเด่นด้วยการสื่อสารที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา เพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราวการสำรวจด้านจิตวิญญาณ ที่เป็นประสบการณ์จากการรับรู้ของมนุษย์อันเป็นรากฐานงานศิลปะ ของชาวตะวันตกและชาวตะวันออก เช่นเดียวกับจิตวิญญาณในแบบประเพณีพิธีกรรมในลัทธิต่างๆ เช่น Zen Buddhism, Islamic Sufism และ Christian นอกจากนี้เขายังสนใจในความเป็นไปได้ของปรัชญาตะวันตกและตะวันออก ทำให้การสร้างสรรค์งานของ Viola อุทิศให้กับโลกที่มองไม่เห็นของความรู้สึก ความทรงจำ การโหยหาที่จะเติมเต็มความเข้าใจทางศาสนาทั้งจากโลกตะวันออก และโลกตะวันตก การฝึกจิตของเขานั้นได้สร้าง และเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมาย นำพาเขาไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ตามอุดมคติที่เกี่ยวกับการทำตนให้บริสุทธิ์ การทำงานของเขาใช้สื่อด้วยวิดีโอเสมือนเป็นเครื่องมือในการนำพาให้เขาได้ตระหนักในความเป็นตัวเอง และถ่ายทอดปรากฏการณ์ของการรับรู้ได้ ผลงานของเขาได้ปลุกเร้าความรู้สึกของความน่าเกรงขาม ด้วยขนาดและเทคนิคกระบวนการทางวิดีโอซึ่งเป็นความงามที่ปรากฏทางสายตาที่ผู้ชมต้องหยุดนิ่ง เมื่อเห็นภาพที่ปรากฏอยู่บนฉากเพื่อพบกับการรับรู้ทางความรู้สึกถึงความละเอียดอ่อน อ่อนไหว พัฒนาอารมณ์ผู้ชมยิ่งดูยิ่งลึกซึ้งกินใจ ศิลปินกำหนดภาพแต่ละภาพให้ค่อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องของช่วงเวลาและการเปลี่ยนแปลง ทางอารมณ์ เพื่อให้ผู้ชมได้ซึมซับผลงานของเขาตามแบบที่ผู้ชมจะตีความ รวมกับประสบการณ์ที่ก่อ ตัวขึ้นมาใหม่ ซึ่งเปิดพื้นที่เชื่อมระหว่างศิลปิน โดยใช้แสงและความมืดเป็นสื่อในการชมงาน ทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกอยากที่จะรู้ว่า สิ่งที่อยู่ในห้องมืดนั้นคืออะไร ประเด็นหลักในการแลกเปลี่ยนพลังงาน คือ ภาพที่ปรากฏและจุดเชื่อมระหว่างพื้นที่ ผู้ชมเป็นเสมือนผู้สังเกตการณ์ ที่สื่อสารเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ในงาน ดังนั้นองค์ประกอบทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นภาพที่ฉาย พื้นที่ว่าง แสงเงา ผู้ชม ระยะเวลา เสียง ถึงจะทำให้สะท้อนแง่มุมผลงานของเขาออกมาได้ชัดเจน และสวยงามยิ่งขึ้น

สิ่งที่ Viola นิยมใช้ในผลงานหลายๆ ชิ้นของเขาคือ "น้ำ" สร้างอาณาจักรใหม่ๆ เพราะ Viola เคยมีประสบการณ์จมน้ำในทะเลสาบตอนอายุ 10 ขวบ

ภาพที่เขาจำได้ในขณะที่จมน้ำนั้นเป็นภาพอันสวยงามของน้ำที่สงบนิ่งเป็นสีฟ้า ซึ่งถ้าเขาไม่จมน้ำก็ไม่เห็นมุมมองนั้น จากประสบการณ์นี้เขาจึงใช้ น้ำ ถ่ายทอดความคิดของเขาออกมา เช่น น้ำ คือการชำระล้างดวงวิญญาณ น้ำ คือสภาวะแวดล้อมของการเกิดเป็นของเหลวในมดลูก ที่ร่างกายคนสามารถอยู่ในน้ำได้ ลอยได้ หายใจได้

เนื้อหาในผลงานของ Viola เป็นเรื่องพื้นฐานของชีวิตที่ธรรมดาสามัญได้อย่างน่าสนใจ แสดงสาระของชีวิตที่เห็นและเป็นอยู่ เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นวงจรชีวิตที่ต้องเผชิญ และเป็นจริงที่ทุกคนรู้เรื่องเกี่ยวกับจิตวิญญาณซึ่งเป็นอิทธิพลจากศาสนาทั้งตะวันออก และตะวันตก นอก จากนั้นยังมีเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในปัจจุบัน ด้วยภาพชีวิตร่วมสมัย แต่เขามักหันไปหาแรงบันดาลใจจากศิลปะสมัยเก่า Viola ได้ข้อมูลทั้งจากหนังสือเกี่ยวกับศาสนาของโลกตะวันออก และอ่านงานศึกษาใหม่ๆ เกี่ยวกับการอุทิศตนของยุคกลาง และการนำเสนออารมณ์ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ผลงานของ Viola มีความพิเศษที่ต่างกัน ด้วยเทคนิคทางกรรมวิธีรูปแบบการนำเสนอ และการจัดการ โดยเน้นอารมณ์ความรู้สึกของเรื่องราว ความฝันที่ตายตัว วงจรเวลา และการเวียนว่ายตายเกิดของชีวิต เป็นเนื้อหาหลักที่ Viola มักกล่าวถึง แม้เขาจะได้ภาพส่วนใหญ่จากชีวิตร่วมสมัย เขาก็มักหันไปหาแรงบันดาลใจจากภาพเขียนสมัยเก่าอยู่เสมอ ผลงานของ Viola จะมีลักษณะคล้ายละครมีความน่าทึ่ง ท่ามกลางสัญลักษณ์ต่างๆ ในการชำระจิตวิญญาณมนุษย์ให้บริสุทธิ์ เนื้อหาเรื่องราวที่ศิลปินสร้างขึ้นสามารถสื่อสารได้ชัดเจนทำให้ผู้ชมเข้าถึงได้โดยตรง แต่ผู้ชมก็ต้องใช้เวลาซึมซับไปกับผลงาน ถึงจะปะทะกับคุณค่าทาง "อารมณ์" ที่ศิลปินต้องการนำเสนอ นั่นก็คือ "จะแสดงให้เห็นอำนาจและความซับซ้อนของอารมณ์ผ่านการแสดงออกทางสีหน้าและร่างกายของผู้แสดงได้อย่างไร"

รูปแบบเป็นงานที่ใช้สื่อเทคโนโลยี นำเสนอด้วยเทคนิค Video Sound Installation จัดวางจอภาพให้สัมพันธ์กับสถานที่ที่จัดแสดงโดยที่ทุกส่วนเชื่อมต่อกัน ผู้ชมรับรู้ได้ทุกด้านหลากหลายมิติ ตอบโต้ไปมากับประสาทสัมผัส แสงและความมืด เสียงประกอบต่างๆ เช่น เสียงพูด เสียงประกอบใต้น้ำ โดยที่เสียงเหล่านั้นถูกทำให้เบาไม่ชัด ลับสน ผู้ฟังต้องตั้งใจฟังและเข้าไปใกล้ๆ ผลงานภาพนำเสนอรูปร่างมนุษย์ในอิริยาบถต่างๆ ที่แสดงถึงอารมณ์ตามเนื้อหาของงาน ใช้เทคนิคการตัดต่อภาพต่างกัน มีทั้งช้าๆ เร็วๆ การสลับภาพไปมา เขามักใช้ น้ำ เป็นสื่อหลักที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและ

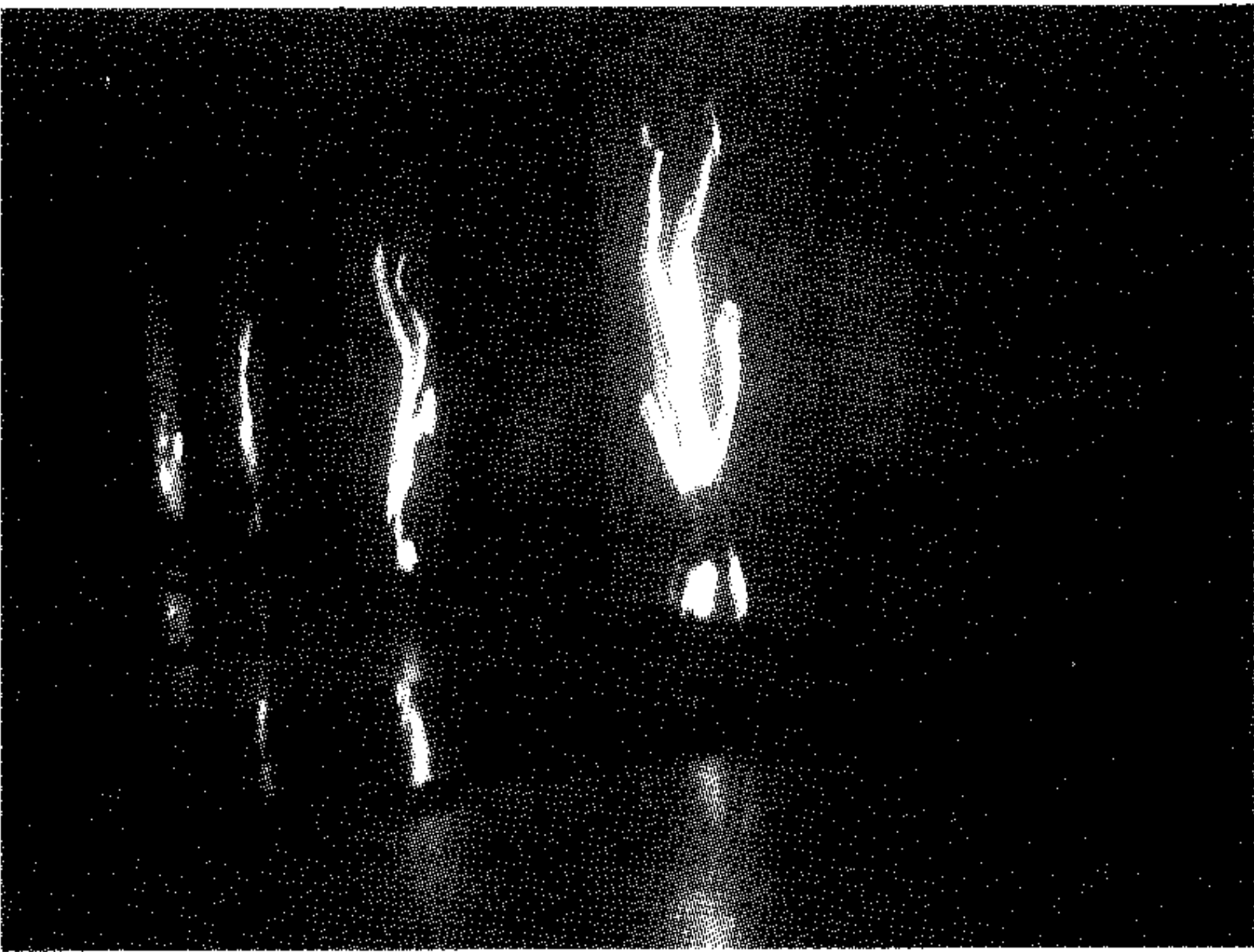
จิตวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของคนเราที่มีความลึกลับ ซึ่งความลึกลับนั้นไม่ได้มีไว้เพื่อถูกเปิดเผยแต่มีไว้ให้เราเข้าไปสัมผัส ดังนั้นผู้ชมจึงเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของผลงาน ถึงจะสมบูรณ์ได้

วิเคราะห์ผลงาน " Stations " ของ Bill Viola

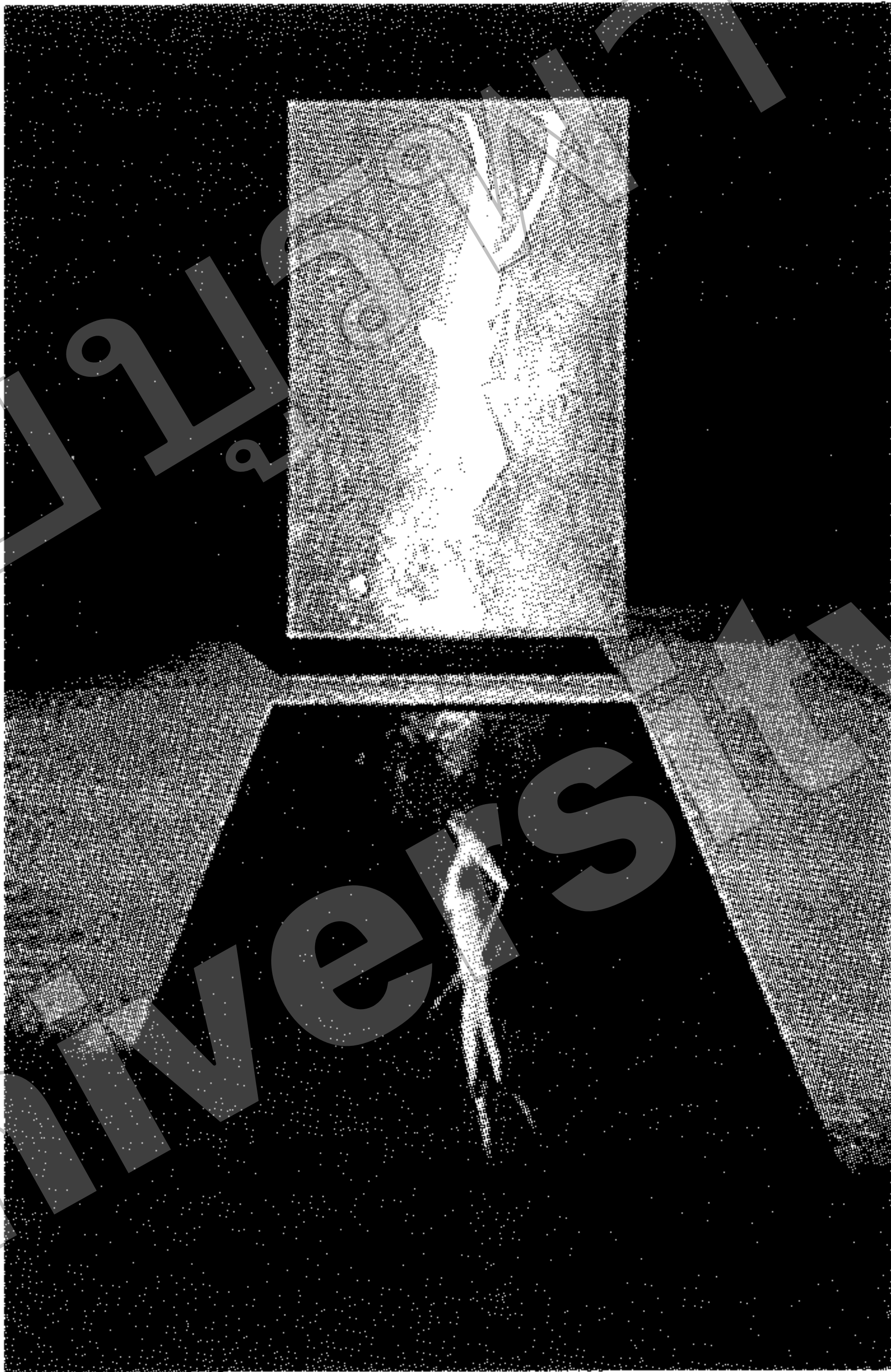
"Stations" สร้างขึ้นปี 1994 เป็นงาน Video Installation ผลงานติดตั้งวิดีโอ Projectorไว้ 5 เครื่อง ในแต่ละเครื่องจะฉายภาพร่างกายคนๆ เดียวที่กำลังจมน้ำไปใต้น้ำโดยที่แต่ละจอก็จะแสดงภาพคนต่างๆ กัน จอภาพถูกแขวนทิ้งตัวลอยลงมาจากเพดาน ซึ่งเป็นฉากขนาดใหญ่ในพื้นที่มืด และเปิดพื้นที่ว่างด้านล่าง เป็นแผ่นหินแกรนิตขัดเงาวางทอดตัวอยู่บนพื้น ตำแหน่งตรงกับใต้จอภาพของแต่ละจอพอดี หินแกรนิตสีดำนนั้นมีขนาดใหญ่เท่ากับจอภาพในแต่ละภาพ จอที่แขวนแสดงลักษณะรูปทรงคนหัวคว่ำที่มีขนาดสัดส่วนใหญ่กว่าปกติ และมีสีระย้าเหลืองแตกต่างกันไปในแต่ละจอ ซึ่งจะเป็นผลต่อภาพสะท้อน ลงบนแผ่นหินแกรนิตที่อยู่ข้างใต้จอให้ปรากฏออกมาเป็นภาพคนที่มีลักษณะตั้งขึ้น รูปทรงของคนที่ปรากฏค่อยๆ สว่างขึ้นเมื่อมีแสงส่องสะท้อน และเมื่อเกิดแสงจัดขึ้น ภาพที่สะท้อนในมุมที่ตรงกันข้ามก็จะแสดงให้เห็นถึงการเผชิญระหว่างความมืดและพื้นหลัง ภาพร่างกายคนบนจอภาพที่จมน้ำลงไปใต้น้ำ เหมือนถูกแขวนอยู่ที่ขอบจอ การลอยอยู่ในพื้นที่ว่างที่มีบรรยากาศมืดสลัวของร่างกายที่มีขนาดใหญ่ดูแล้วให้ความรู้สึกกดดัน ภาพที่ฉายเป็นภาพถ่ายที่มีการ เคลื่อนไหวอย่างช้าๆ ศิลปินได้ฉายภาพกลับหัว และใช้แสงสะท้อนที่คมชัดให้ตกกระทบผิวหน้าของ หินที่ขัดมันเรียบที่วางอยู่ด้านล่าง เสียงที่ประกอบเป็นเสียงแสดงภาวะใต้น้ำ จะได้ยินชัดเมื่อเข้ามาอยู่ใกล้จอในแต่ละจอ ภาพที่ปรากฏจะค่อยๆ แสดงอย่างต่อเนื่อง โดยในแต่ละช่วงจะเป็นรูปร่างร่างกายที่ร่วงหล่นออกไปนอกกรอบเฟรมอย่างช้าๆ แล้วในทันทีนั้นก็ไหลพลวตลงสู่ใต้น้ำใหม่ ซึ่งภาพเริ่มต้นจาก รูปทรงคนที่กระโดดน้ำ แล้วค่อยๆ มีแสงเจิดจ้าเห็นฟองของน้ำที่แตกกระจาย ภาพเหล่านั้นก็จะ หมุนเวียนมาอย่างช้าๆ จนจบ และก็ย้อนมาอีกครั้ง การจัดการพื้นที่ในห้องมืดและเงียบ การดูงานไม่มีการกำหนดมุมมองให้ผู้ชม ทำให้เกิดความอิสระในการชม ผู้ชมสามารถเดินดูตามความสนใจไปในแต่ละจุด และเมื่อเดินเข้าไปใกล้ๆ ผิวหน้าหินที่สะท้อน ก็จะมีลักษณะของภาพที่ปรากฏในแต่ละมุมที่แตกต่างกันไป

ผลงานชิ้นนี้ให้ความรู้สึกที่ไม่เป็นไปตามปกติที่ควรจะเป็น ราวกับว่าปราศจากแรงศูนย์ถ่วงของโลก ศิลปินจัดวางตำแหน่ง พื้นที่ และองค์ประกอบต่างๆ ของ

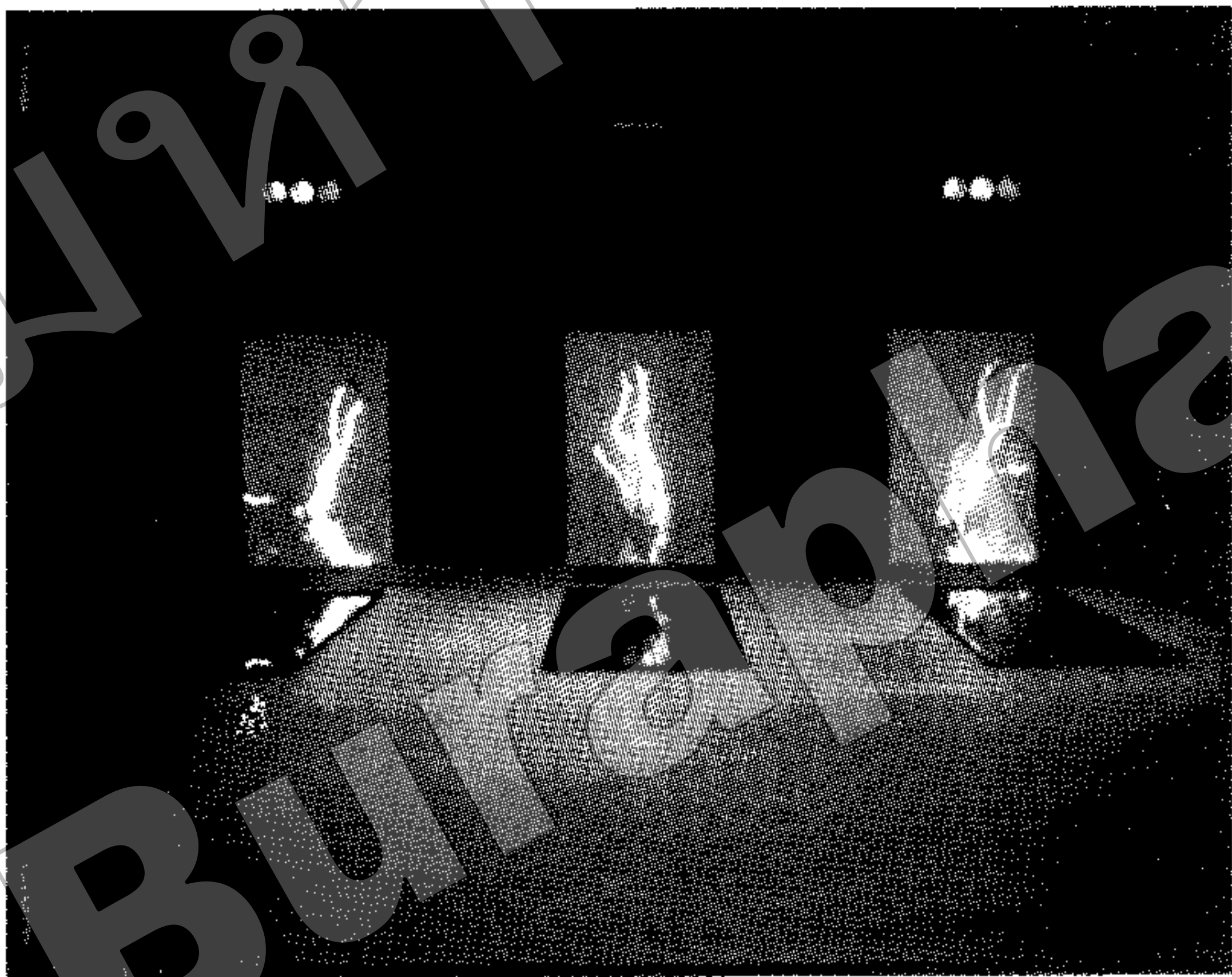
ผลงานสร้างบรรยากาศให้ผู้รู้สึกถึงการอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง
ซึ่งอยู่ระหว่างสภาพฝันและความทรงจำ การเกิดและ
การละของวิญญาณจากร่างหลังความตาย เปรียบกับ
มนุษย์เราที่เกิดมาจากสภาวะแวดล้อมของของเหลวใน
มดลูก และเราก็แสวงหาทางกลับไปสู่จุดนั้นอีกครั้ง ซึ่ง
ก็คือ จุดที่ร่างกายเราอยู่ในสภาวะที่สามารถอยู่ในน้ำได้
ลอยได้ หายใจได้ (สภาวะไร้น้ำหนัก) ผลงานสร้างแรง
ปะทะต่อผู้ดูด้วยขนาด และแสงที่จัดจ้านบนร่างกายคน
กลับหัว ที่พิศลักษณะความเป็นไปของคนจมน้ำ ในบรรยากาศ
ที่มืดสลัว ทำให้ผู้ดูสัมผัสได้ถึงการจมน้ำที่ยังลึกยิ่งมืด
ดูเว้งว้าง อืดอาด น่ากลัว สร้างความรู้สึกถึงสภาพคนที่
สิ้นหวัง เหมือนต้องการละสังขารโดยปล่อยให้ร่างจมน้ำดิ่ง
ลงไปในความมืดมิด แต่เมื่อเคลื่อนที่เข้าไปดูในระยะใกล้
จอภาพที่แขวนก็จะได้ยินเสียงของสภาวะใต้น้ำประกอบ
เบาๆ ที่ช่วยเล่าให้เกิดความรู้สึกน่าวังเวง เว้งว้าง ไร้จุดหมาย
และจากมุมมองนี้ จะทำให้เห็นภาพที่สะท้อนลงบนผิวหน้า
หินตรงพื้นด้านล่าง เป็นร่างของคนผู้นั้นที่กลับดูทะยาน
พุ่งขึ้นมามีชีวิตในคราวเดียวกัน ทำให้เกิดตระหนักได้ว่า
อย่าประมาทในทุกๆสภาวะของชีวิต จะมีความเป็นและ
ความตายไปควบคู่ด้วยกันเสมอ ศิลปินใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์
ถึงสภาวะไร้น้ำหนัก ที่สามารถสื่อถึงการเกิดและการดับ
ตลอดจนผลงานที่ฉายภาพเวียนกลับไปกลับมาจากต้นจนจบ
แสดงถึง วัฏจักรชีวิตของการเวียนว่ายตายเกิดนั่นเอง

Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

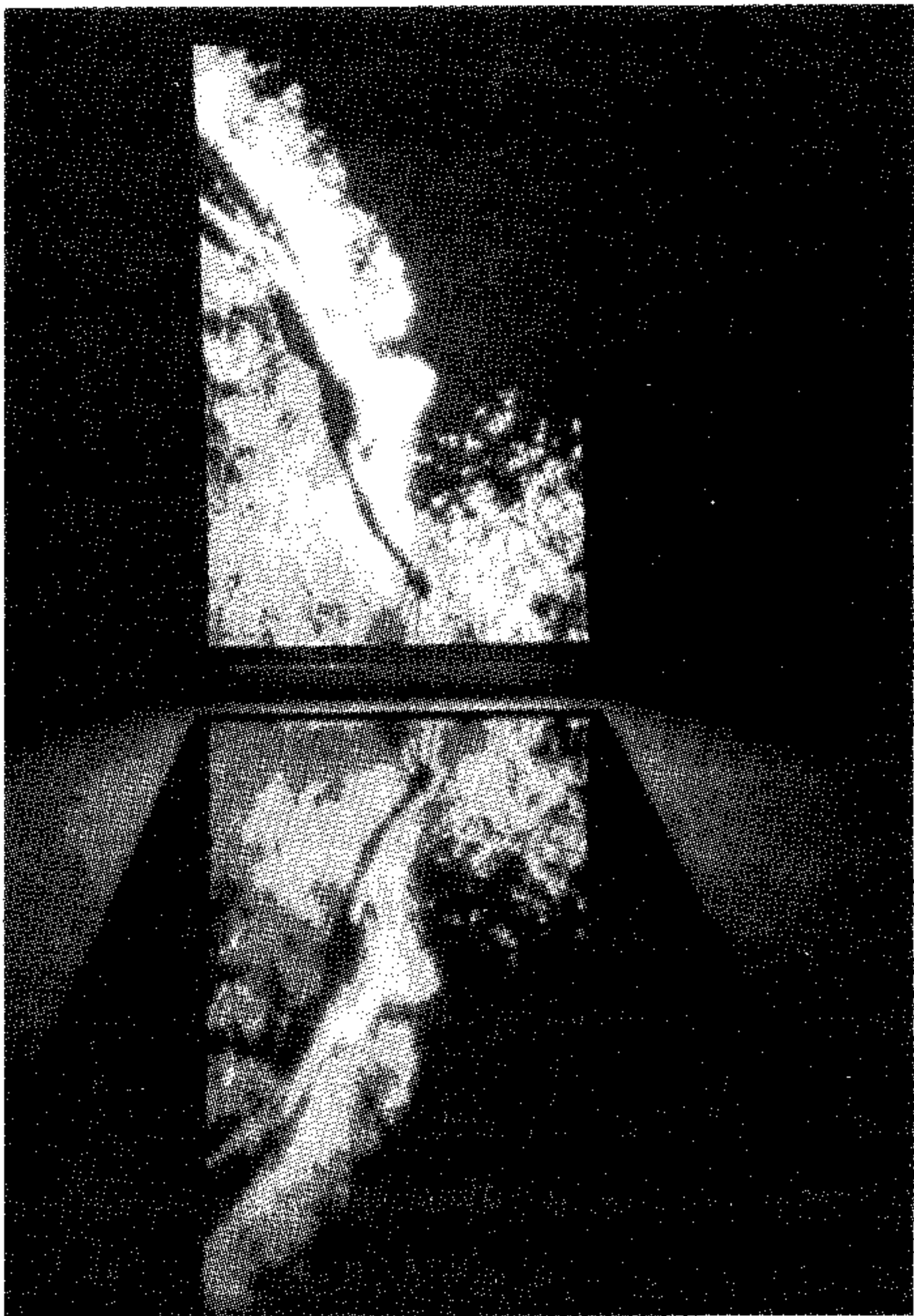
Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

ประวัติความเป็นมาของ Tan Dun

Tan Dun เป็นนักประพันธ์เพลงและผู้ควบคุมวงชาวจีน เกิดที่เมือง Changsha มณฑล Hunan ในปี 1957 เขาสร้างสรรค์งานดนตรีไปถึงผู้ฟังแนวใหม่และหลากหลายโดยทำลายขอบเขตระหว่างความเป็นดนตรีคลาสสิกและไม่ใช่คลาสสิก ระบบดนตรีของตะวันตกและตะวันตก ศิลปะของพวกเขาก้าวหน้ากับศิลปะรูปแบบท้องถิ่น แนวความคิดและแง่มุมที่หลากหลายของ Tan Dun ได้สร้างสัญลักษณ์ที่ถูกตราไว้บนโลกของดนตรีประกอบภาพยนตร์ จนได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเขาคือ "Chinese contemporary classical composer" จากผลงานดนตรีประกอบภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัล Grammy, Oscar เรื่อง Crouching Tiger Hidden Dragon และ Hero ส่วนรางวัลอื่นๆที่ได้รับเช่น "Composer of the Year" จาก Musical America's และ "Classical Composition" จาก Grawemeyer Award เป็นต้น

วัยเด็ก Tan Dun หลงใหลบทบาทของ Shimao ผู้นำเอาวัสดุจากธรรมชาติเช่น ก้อนหินและน้ำมาสร้างเป็นเสียงดนตรีประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ตอน Tan Dun อายุ 20 ปี เขาได้ฟังเพลงของ JS.Bach (คีตกวีชาวเยอรมัน ยุคบาโรค) ครั้งแรกเขารู้สึกว่าเพลงที่ได้ยินเป็นเสมือน "ยารักษาจิตวิญญาณ" ช่วยเยียวยาจิตใจในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ทุกคนกำลังยืนอยู่บนความหายนะทุกสิ่งอย่างได้ถูกทำลาย ครอบครัวถูกทำลายวัฒนธรรมถูกทำลายโดยไม่มีใครได้รับการยกเว้น แต่ในทันทีที่ได้ยินเพลง Bach มันเหมือนกับเป็นยามารักษาอาการโศกเศร้าเสียใจ ซึ่งในช่วงระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน Tan Dun ถูกส่งไปทำงานเป็นชาวนาปลูกข้าวให้กับรัฐบาลประชาคมด้วยความไม่พอใจ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการปฏิวัติวัฒนธรรมมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อเขาถึงความผูกพันใกล้ชิดกับดนตรี เขาได้ค้นพบวิธีคิดแบบย้อนกลับและได้จัดตั้งกลุ่มวงดนตรีโดยให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมาเล่นดนตรีเท่าที่จะสามารถทำได้ ด้วยการใช้วัตถุที่หาได้เช่น หม้อ กะทะ มาตีให้เกิดเป็นจังหวะดนตรี ซึ่งมันคือวิถีชีวิตชาวชนบทที่เริ่มเรียนรู้การให้จังหวะดนตรีเครื่องสายแนวประเพณีของจีน ต่อมาเขาได้มาอยู่กับคณะ Peking opera ที่รัฐบาลให้ทุนสนับสนุนเดินทางทัวร์แสดง นักแสดงหลายคนที่ไม่ได้เสียชีวิตลงจากเรือเฟอร์รี่ล่มจึงเป็นโอกาสให้ Tan Dun ได้ออกจากประชาคมโดยการว่าจ้างจากคณะละคร

จากนั้นเขาได้เข้าเรียนในปักกิ่งที่ The China Conservatory of Music ซึ่งได้ให้อิทธิพลกับเขาอย่างมากต่อความเป็นนักดนตรีและการรับรู้รูปแบบของแบบดนตรีต่างๆ ในปี 1985 Tan Dun ได้เดินทางมา

สหรัฐอเมริกา เพื่อมาเรียนปริญญาเอกด้านการประพันธ์ดนตรีที่ Columbia university of New York ณ ที่นี้ทำให้ Tan Dun ได้พบกับดนตรีแนวทดลองของนักดนตรีต่างๆ เช่น Philip Glass John Cage Meredith Monk และ Steve Reich เขารวบรวมอิทธิพลและประสบการณ์ต่างๆ ของสิ่งที่เรียนรู้มาในวัยเด็กที่ Hunan กับการฝึกฝนทางดนตรีคลาสสิก ที่ The China Conservatory of Music และแนวเพลงทดลองร่วมสมัยของนักประพันธ์แนวใหม่ๆ ในนิวยอร์ก โดยเขาพยายามทำตามความต้องการให้เป็นจริงขึ้นมาทีละน้อย จนประสบความสำเร็จในการประพันธ์ดนตรีแนวใหม่และแตก ต่างจากความเคยชินเดิมๆ ของดนตรีแนวอนุรักษ์นิยม มาเป็นงานแนวร่วมสมัยที่มีการผสมผสานความหลากหลายทางประเภทของดนตรีและวัฒนธรรม ร่วมกับการแสดงที่มีการความตื่นตาตื่นใจของการใช้รูปแบบศิลปะหลายแขนงมาผสมผสานกับดนตรี

Tan Dun ได้รับแรงบันดาลใจจากความทรงจำวัยเด็กของพิธีกรรมติดต่อวิญญาณ "Ghost Operas" ของวัฒนธรรมชาวจีนชาวชนบทซึ่งเป็นประเพณีที่มีมานานกว่าสี่พันปี สะท้อนถึงความเป็นมนุษย์และจิตวิญญาณของอนาคต อดีตที่ผ่านมา และการสื่อสารติดต่อธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ประกอบกับเรื่องความเชื่อของหมู่บ้านที่ Tan Dun เติบโตมาใน Hunan นั้นมีกลุ่มมืออาชีพรับจ้างร้องให้ต่อหน้าผีศพและร่างคนตาย ร้องประสานเสียงเชื่อมต่อกับวิญญาณในโทนเสียงที่เศร้าโศก ผู้คนมีความเชื่อว่าพวกเขาควรจะให้รางวัลสำหรับความทุกข์ทรมานหลังจากความตายของพวกเขา ความตายคือ "ความสุขสีขาว" และดนตรีทางพิธีกรรมได้ปลดปล่อยจิตวิญญาณไปสู่อาณาจักรของชีวิตใหม่ด้วยเครื่องมือสร้างจังหวะแบบอิสระโดยใช้เครื่องใช้ในครัว หม้อ กะทะ และระฆัง พิธีฉลองนี้เป็นประเพณีดั้งเดิมที่เป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวันของพวกเขา

วิเคราะห์ผลงาน "Ghost Opera" ของ Tan Dun

Ghost Opera เป็นการทำงานที่มีการเคลื่อนไหวทำสิ่งประกอบกันของการแสดงดนตรีเครื่องสายสี่ชนิด "String Quartet" โดยวง Kronos Quartet และเครื่องดนตรีจีน "Pipa" โดย Wu Man พร้อมกับการใช้วัสดุธรรมชาติ น้ำ โลหะ หิน และกระดาษเป็นองค์ประกอบร่วม ประพันธ์โดย Tan Dun เพื่อต้องการนำเสนอถึงจิตวิญญาณของมนุษย์ที่ได้ถูกฝังกลบเฉกเช่นวัฒนธรรมท้องถิ่นของจีนที่ถูกเลือนหายด้วยการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดรวดเร็วของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ก้าวข้ามทางวัฒนธรรม ข้ามผ่านสื่อใหม่ของข้อมูลข่าวสารที่มา

จากอดีต ปัจจุบัน อนาคต และไม่มีสิ้นสุด ส่วนประกอบของผลงานได้มาจากวัฒนธรรมจีน ทิเบต อังกฤษ และอเมริกา การแสดง Ghost Opera ได้ผสมผสานรูปแบบประเพณีการแสดงดนตรีคลาสสิกของยุโรป ประเพณีพื้นเมืองโบราณ โรงละครหุ่นเงาของจีน ศิลปะการจัดวางทางทัศนศิลป์ ดนตรีพื้นเมือง ละครเวที และพิธีกรรมติดต่อกับวิญญาณ โดยการรวมเอาประเพณีต่างๆ เหล่านี้มาผสมผสานเสมือนเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เจริญเติบโตขึ้นจากการประสานของดนตรีที่มากกว่าสองยุคซึ่งแตกต่างกัน หรือโลกของเสียงที่แตกต่างกัน และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าไว้ด้วยกัน

การติดตั้งศิลปะจัดวางประกอบไปด้วยกระดาษ เสา และภาชนะรูปหม้อบรรจุน้ำที่วางอยู่โดยรอบพื้นที่การแสดงเป็นซามแก้วใบใหญ่ที่วางบนเสาหินที่มีแสงสว่างจากข้างใต้ นักแสดงแสดงความเคลื่อนไหวอยู่ท่ามกลางตำแหน่งที่แตกต่างกัน เพื่อสะท้อนเงาด้านหลังไปด้านหน้า เคลื่อนไหวในระหว่างฉากเวลาที่แตกต่างกัน นักแสดงจะมีบทพูดถึงชีวิตที่ผ่านมาของเขากับชีวิตอนาคตเป็นบทสนทนาระหว่างอดีตและอนาคต จิตวิญญาณและธรรมชาติ เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตทางความรู้สึกด้านจิตวิญญาณซึ่งเป็นลักษณะที่พิเศษของรูปแบบแนวประเพณีของ "Ghost Opera"

ในการแสดง Ghost Opera เริ่มต้นและจบลงด้วยความมืด โดยนักดนตรีสาดเสียงของน้ำจากภาชนะใส่น้ำที่เรียงแสง เสียงตีกระทบกันของส่วนโค้งหม้อกับหิน ดนตรีบางส่วนจาก "Well-Tempered Clavier" ของ Bach คีตกวีเยอรมัน ยุคบาโรค ผสมผสานกับดนตรีพื้นเมืองของจีนซึ่งให้แนวทางสู่การเต้นที่มีชีวิตชีวา และในแต่ละครั้งนักแสดงจะค่อยๆ กลืนหายใจเข้าไปในเงามืดของฉากผ้าสีขาวที่อยู่ด้านหลัง มีบทเพลงสวดและเสียงลมหายใจที่สลับกับบทกวีบางส่วน "The Tempest" ของ Shakespeare กับความเงียบซึ่งกำกับโดยหนึ่งในนักดนตรี

องค์แรก **"Bach, Monks, and Shakespeare Meet in Water"** (Bach พระและ Shakespeare พบกันในน้ำ) นักไวโอลินคนหนึ่งได้สร้างเสียงดนตรีโดยใช้คันชักของไวโอลินมาสีแนวขวางบนภาชนะรูปหม้อที่บรรจุน้ำและสร้างจังหวะกับน้ำด้วยมือ ส่วนนักดนตรีอีกสามคนเล่นเพลงของ Bach แนว Polyphony คือเพลงที่ใช้หลายแนวของเสียงที่มีท่วงทำนองมากกว่าสองประสานกัน ผู้ฟังจะได้ยินเสียงลมหายใจที่เปล่งออกมาเหมือนกับการสวดให้วิญญาณของพระ ส่วน Wu Man ตี Pipa เครื่องดนตรีของจีนทำให้เสียงดนตรีพื้นเมืองนี้ประสานเข้ากันกับเสียงเพลงของ Bach

องค์สอง **"Earth Dance"** (การเต้นรำบน

ผืนดิน) เริ่มด้วยการได้ยินเสียงไกลๆ ของการดึงสายเครื่องดนตรีเป็นจังหวะ แล้วค่อยๆ ประสานเสียงร่วมกับวงเครื่องสาย สุดท้ายจบลงด้วยบทเพลงของ Bach ละลายกลับไปสู่ธาตุธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด พระควบคุมการเปล่งลมหายใจแต่ไม่มีเสียงเป็นการควบคุมในความเงียบ

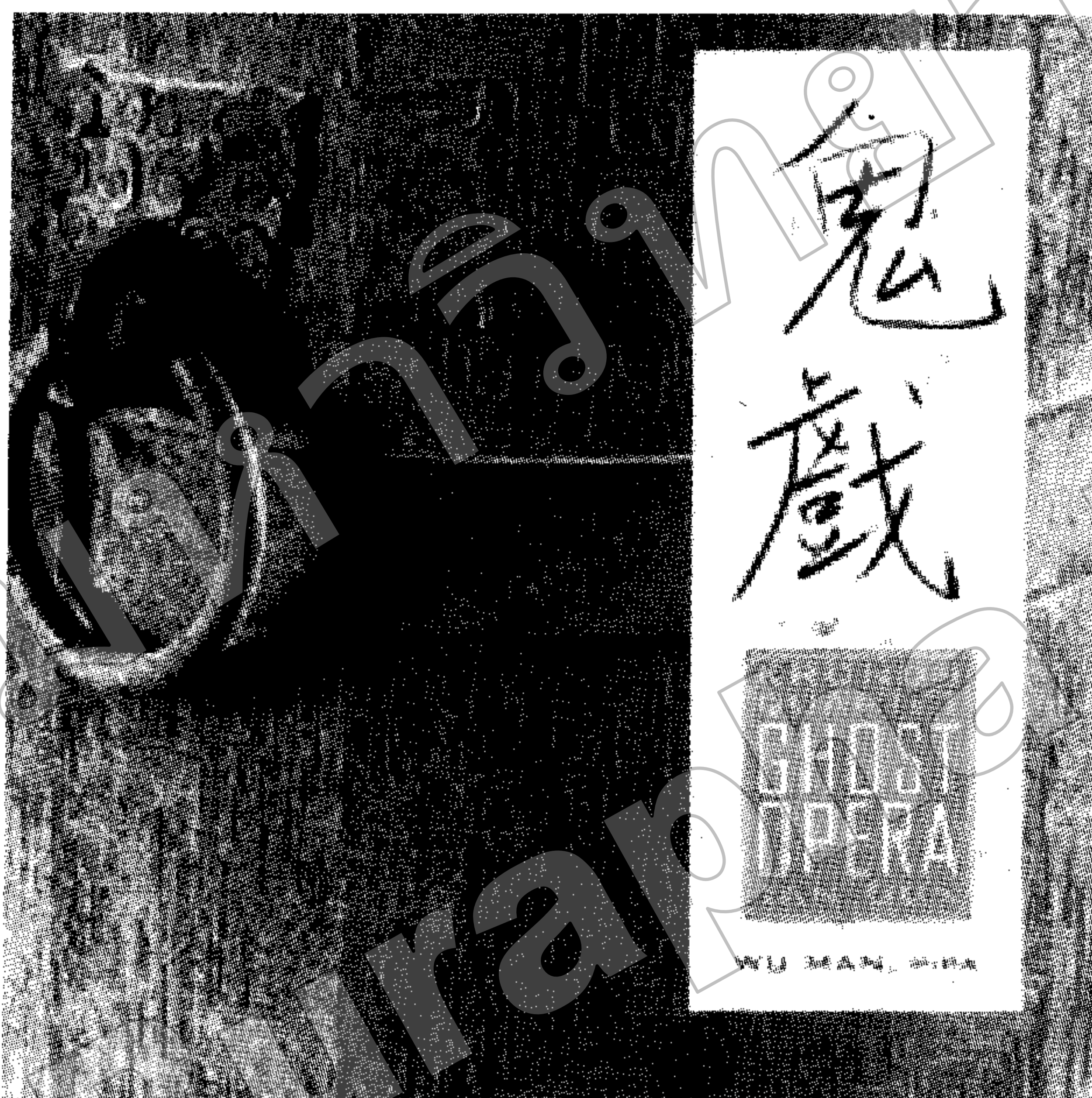
องค์สาม **"Dialogue with Little Cabbage"** (สนทนากับกะหล่ำปลีน้อย) เริ่มบรรเลง Pipa ด้วยเพลงพื้นเมือง นำไปสู่เสียงไวโอลิน เพลงของ Bach กับเพลงพื้นเมืองต่างซอสนลับประสานเสียงเข้ากันเป็นอย่างดีเหมือนสองยุคที่แตกต่างกันแต่สามารถเข้ากันได้ด้วยดี

องค์สี่ **"Metal and Stone"** (โลหะกับหิน) นักดนตรีทั้งสี่ตีเครื่องดนตรีทุกชนิดของฉาบและหินด้วยการตีตื้นกันให้เกิดเสียงโดยนักดนตรีจะยกขึ้นมาระดับปากแล้วตีกลับลงบนมือ ซึ่งจะทำให้เกิดความหลากหลายของโทนเสียง ตามมาด้วยเสียงไวโอลินที่เลียนแบบเสียงของหิน และฆ้อง การแสดงทั้งหมดนี้เป็นการเปลี่ยนรูปไปสู่ String quartet ในรูปแบบใหม่

องค์ห้า **"Song of Paper"** (เพลงของกระดาษ) เริ่มด้วย Wu Man ถีอระฆังเล็กๆ หลายอันและร้องเพลงโศกเศร้าของ "Little cabbage" เด็กหญิงตัวน้อยที่สูญเสียพ่อแม่ โดยมีใจความของความน่ากลัวหลอนๆ ที่คุณสามารถพบกับอดีต ก้อนหินสามารถพูดกับไวโอลิน และกะหล่ำปลีสามารถร้องเพลงชีวิตที่เศร้าใจของเธอ เมื่อนักไวโอลินบรรเลงข้อความสุดท้ายจบ ทันใดนั้นเองกระดาษแผ่นใหญ่ที่ถูกติดตั้งไว้ก็จะหล่นลงมา แล้วบทเพลงของคีตกวีเยอรมัน Bach ก็หวนกลับมาอีกครั้งเพื่อเป็นจุดจบของงานชิ้นนี้ ประสานกันกับฆ้องที่กำลังจมลงใต้น้ำและค่อยๆ หายไป

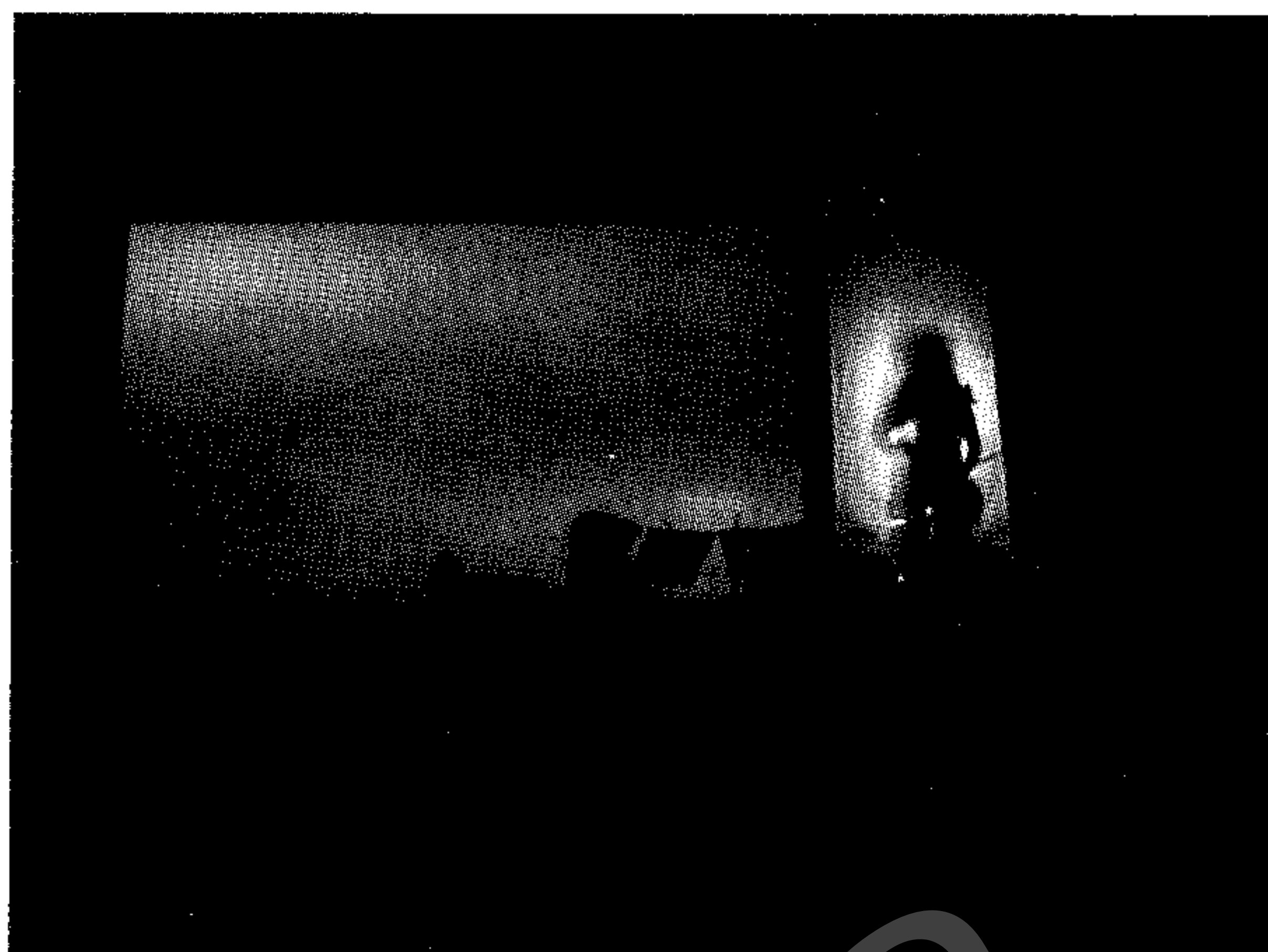
จากผลงานชิ้นนี้ของ Tan Dun ใช้วิธีการทำดนตรี Instrument โดย String Quartet และ Pipa สร้างความหลากหลายของทำนองประสานและแนวเสียงให้เป็นที่ประหลาดใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงที่เกิดจากน้ำกระเพื่อม หรือจากโลหะ หินและกระดาษ ที่ผนวกเข้ากับคำพูดของนักแสดง การหายใจ และการร้องเพลงรวมกันเป็นหลายแนวเสียง อีกทั้งนักดนตรีที่แสดงทั้งห้าคนได้สร้างพลังที่กระตุ้นโสตประสาทการรับฟังเสียงอันน่าตื่นเต้นนี้ราวกับว่าได้ฟังการบรรเลงเพลงจากวง Orchestra อย่างใดอย่างนั้น Tan Dun มีแนวคิดในการประพันธ์ดนตรีให้มีความแปลกใหม่น่าสนใจที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันด้วยการใช้สิ่งของ หรือวัสดุธรรมชาติมาสร้างให้เกิดแนวเสียงที่หลากหลายประสานกลม กลืนหรือให้มีทั้งสองแนวเสียงคลอคู่กันไป ตลอดจนการนำแรงดลใจที่หวนรำลึกจากอดีตทั้งจากนักดนตรีที่มีอิทธิพลต่อแนว

ความคิดของเขาเช่น JH. Bach หรือแรงบันดาลใจจาก ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อในเรื่องความตาย เพลงสวด ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถูกนำมาสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่มีการผสมผสานรูปแบบดนตรีของตะวันออกและตะวันตก การแสดงของนักดนตรีที่ใช้ความเคลื่อนไหวสร้างให้เกิด จังหวะและทำนองเพลง ดัดตั้งอุปกรณ์ประกอบฉากเวที ด้วยศิลปะจัดวางกับพื้นที่อย่างมีชั้นเชิงทางทัศนศิลป์ และใช้สื่อจากวัสดุธรรมชาติเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงชีวิต จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของผลงานชิ้นนี้สรุปได้ว่า Ghost Opera คือการแสดงพิธีกรรมของนักดนตรีสร้าง บทเพลงเพื่อส่งวิญญาณไปสู่เขตแดนของชีวิตใหม่ และดูเหมือนว่าการแสดงดนตรี "Ghost Opera" จะถูกคิดขึ้นมา สำหรับให้วง Kronos Quartet แสดงโดยเฉพาะด้วยความชำนาญและประสบการณ์ของพวกเขาสามารถเติมเต็มให้กับจินตนาการของผู้ชมผู้ฟังตลอดจนนักประพันธ์ผู้นี้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

CD Tan Dun : Ghost Opera (1994) for String Quartet (Kronos Quartet) and Pipa (Wu Man) with water, stones, paper, and metal

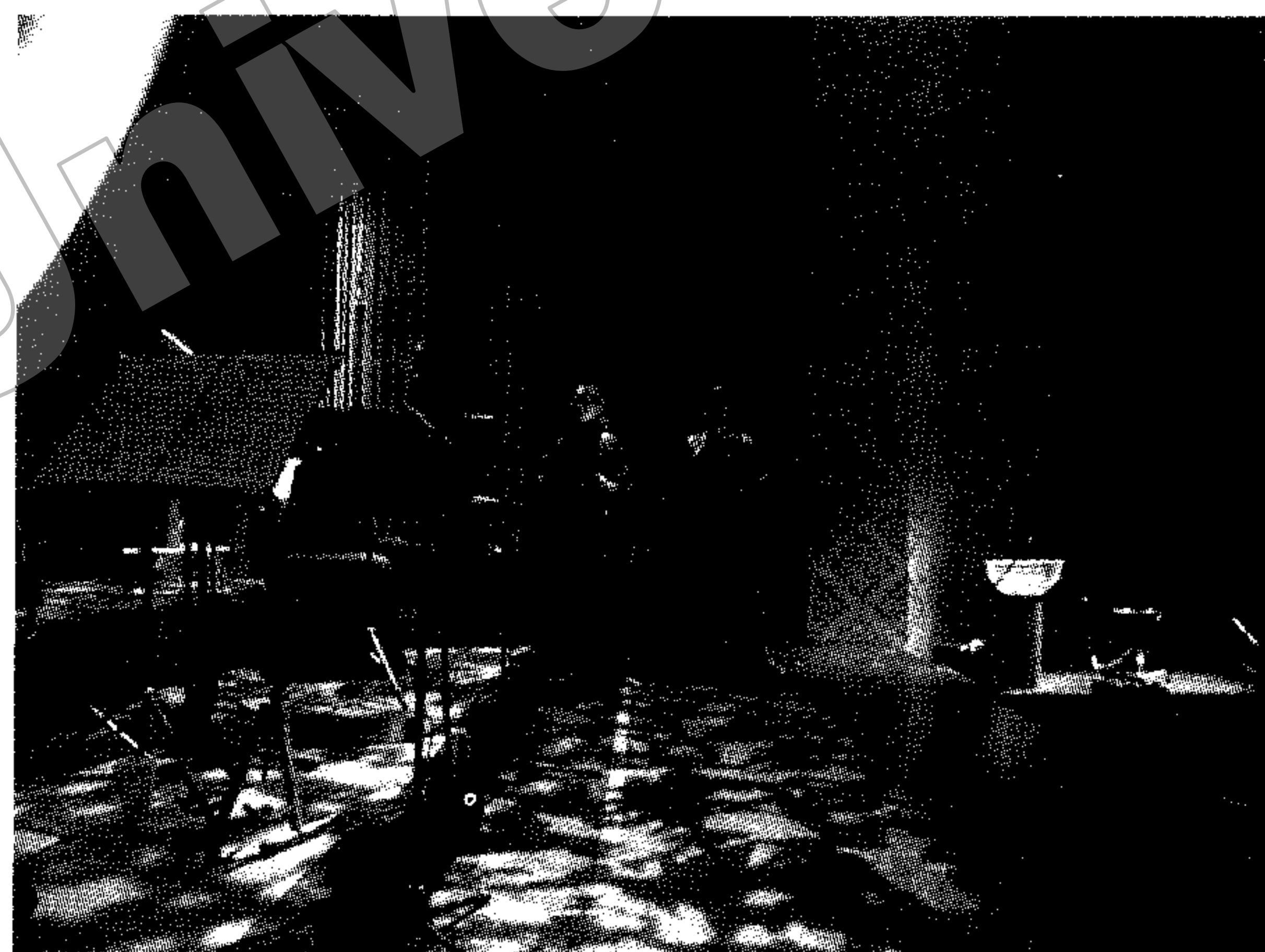
1. Act I. Bach, Monks, and Shakespeare Meet in Water
2. Act II. Earth Dance
3. Act III. Dialogue with Little Cabbage
4. Act IV. Metal and Stone
5. Act V. Song of Paper

ฉากเวทีการแสดง Tan Dun's Ghost Opera (1994)

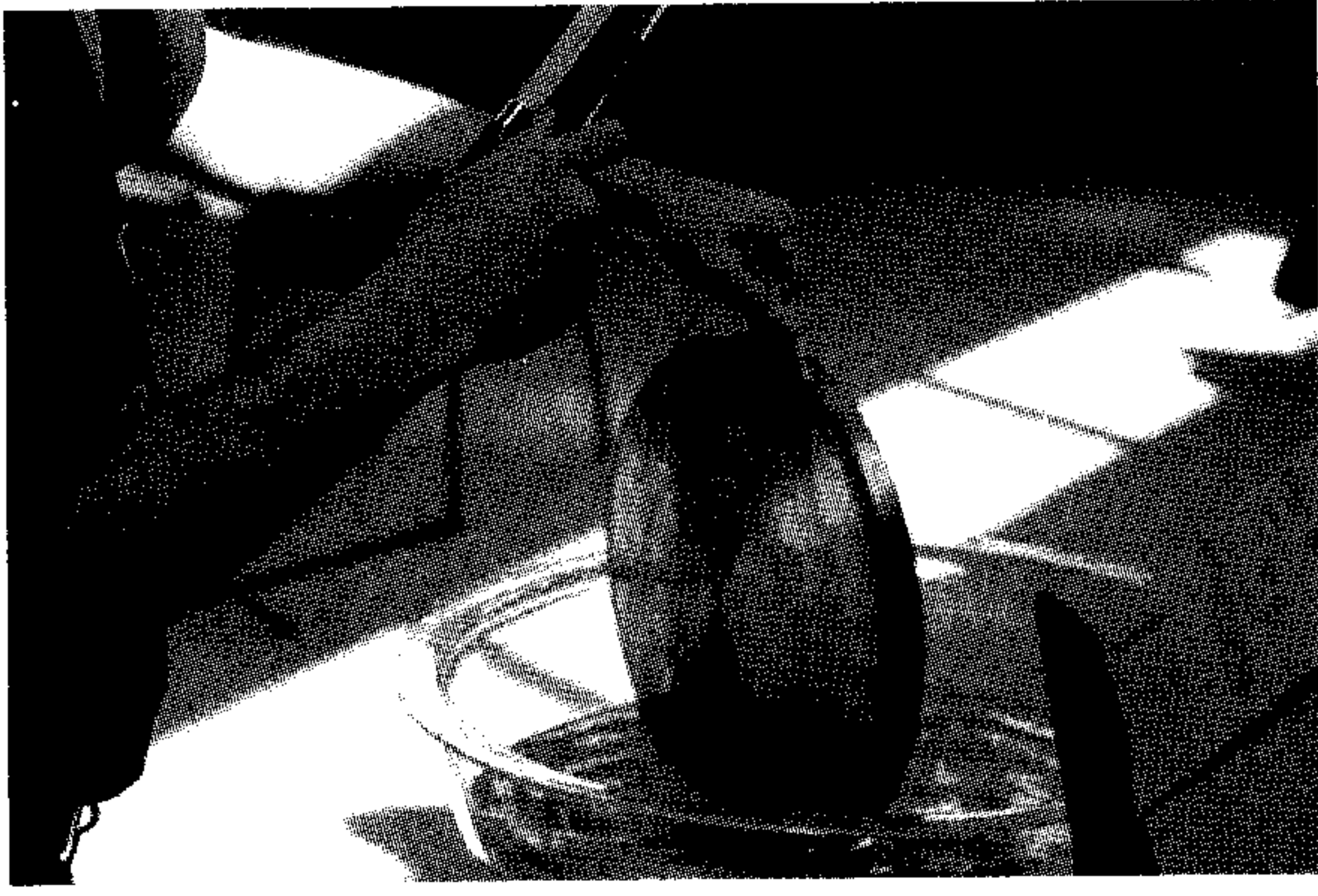
การแสดงดนตรี "Ghost Opera" ด้วยวง Kronos Quartet และ Wu Man ที่อยู่หลังฉาก ผู้เล่น Pipa เครื่องดนตรีจีน

เวทีการแสดง Tan Dun's Ghost Opera (1994)

นักดนตรี กำลังสร้างเสียงที่เกิดจากน้ำประกอบการแสดง Ghost Opera

การใช้อุปกรณ์ต่างๆ สร้างเสียงประกอบการแสดง Ghost Opera

การเปรียบเทียบผลงานระหว่าง "Stations" กับ " Ghost Opera"

จากผลงานของ Bill Viola และ Tan Dun ต่างก็ส่งผลงานที่มีผลต่อความรู้สึกลึกๆ ในจิตใจของมนุษย์ทุกๆ คน ด้วยบรรยากาศของความมืด การจัดลำดับค่าของแสง และแสงตกกระทบที่ปรากฏบนรูปทรง เสียงที่คลอไปกับความเคลื่อนไหวของผลงาน สามารถสร้างจินตนาการให้ผู้ชมสัมผัสได้ถึงมิติแห่งความกลัว โดยใช้น้ำเป็นสื่อหลักที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณ ผลงาน "Stations" Bill Viola ใช้การถ่ายทำวิดีโอบันทึกภาพนักแสดงร่วมกับการสร้างบรรยากาศของท้องน้ำ ถึงความรู้สึกไม่สิ้นสุด ด้วยการฉายภาพลงบนจอภาพที่แขวนอันใหญ่ห่อหุ้มเรียงกัน และมีภาพสะท้อนจากจอที่ตกลงบนแผ่นหินอันใหญ่ที่พื้นใต้จอภาพนั้นๆ ล้วนเน้นย้ำถึงความกว้างใหญ่ไพศาลของโลกใต้น้ำ ด้วยความรู้สึกที่ดูลึกและมืด ที่ไม่รู้ว่ามีอะไร ไม่รู้ว่าอยู่ที่ตรงไหน เคว้งคว้าง ร่วมกับเสียงประกอบเบาๆ ของสภาวะใต้น้ำ และเนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้วิเคราะห์เองที่เคยจมน้ำ ทำให้มีจินตนาการและสัมผัสรับรู้ได้ถึงความงามและความน่ากลัวของโลกใต้น้ำ บรรยากาศของเสียงวังเวงที่เกิดจากแรงดันของท้องน้ำสร้างความรู้สึกกดดัน อึดอัด และน่ากลัวที่มีต่อพลังธรรมชาติอันยิ่งใหญ่นี้ แต่ในทางกลับกัน ผลงานใช้ทิศทางร่างกายของคนที่ปรากฏแบบสองนัยยะ สะท้อนถึงทุกๆ สภาวะของชีวิต จะมีความเป็นและความตายไปควบคู่ด้วยกันเสมอ ศิลปินใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ถึงสภาวะไร้น้ำหนัก ที่สามารถสื่อถึงการเกิดและการดับ ตลอดจนผลงานที่ฉายภาพเวียนกลับไปกลับมาจากต้นจนจบ แสดงถึงวัฏจักรของการเวียนว่ายตายเกิด

ดังนั้นองค์ประกอบทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นภาพที่ฉาย ทิศทางของร่างกาย พื้นที่ว่าง แสงเงา ระยะเวลา และเสียงประกอบ รวมถึงผู้ชม ที่จะทำให้การสัมผัสรับรู้จากผลงานชิ้นนี้สะท้อนถึงแง่มุมความคิดของศิลปินได้ลึกซึ้ง ซึ่งในส่วนผลงาน " Ghost Opera " ของ Tan Dun

ใช้การแสดงที่ผสมผสานกับการประพันธ์ดนตรีแนวใหม่ แตกต่างจากความเคยชินเดิมๆ ของดนตรีแนวนักร้องนิยม มาเป็นแนวร่วมสมัย ที่มีการผสมผสานความหลากหลายทางประเภทของดนตรีและวัฒนธรรม เช่นการแสดงดนตรีคลาสสิกของยุโรป ดนตรีแนวประเพณีของจีน ดนตรีท้องถิ่นที่เกิดจากวัฒนธรรมชาติ ประเพณีพื้นเมืองโบราณ โรงละครหุ่นเงาของจีน ศิลปะการจัดวางทางทัศนศิลป์ ละครเวที และพิธีกรรมติดต่อกับวิญญาณ Tan Dun แต่งบทเพลงประกอบโอเปร่าทั้งห้าองค์ โดยมีการใช้องค์ประกอบทางดนตรีที่คล้ายกับองค์ประกอบทางศิลปะ เช่น ลักษณะของการใช้เสียงสูงต่ำ ลึนยาว หรือการลากเสียงเฉกเช่นกับ การเป็นพื้นผิวในผลงานศิลปะ มีระยะห่างของช่วงเวลาในการทิ้งจังหวะช่องว่างของท่วงทำนองดนตรี ก็เหมือนกับการผลงานของ Bill Viola ที่ต้องใช้เวลาในการรับรู้สัมผัสกับบรรยากาศ และรสชาติความรู้สึกของผลงาน เสียงจากเครื่องดนตรี String Quartet ทั้งวิธีการสีและดีดช่วยสร้างการดำเนินเรื่องที่ประสานกันไป ล้วนเสียงพูด เสียงคำราม เสียงร้องของมนุษย์ มาทำให้เกิดลูกขัด เน้นย้ำอารมณ์ ที่เสมือนกับการเชื่อมต่อกับจิตวิญญาณ ซึ่งสามารถจินตนาการได้ว่าเป็นพิธีการเชิญ และการส่งวิญญาณ เสียงของระฆัง ให้ความรู้สึกถึงบรรยากาศของพิธีทางศาสนาตะวันออก แต่สำหรับเสียงกรีดร้องของเครื่องดนตรีจีน Pipa เปรียบเสมือนเสียงอันโหยหวน ที่กระซอกอารมณ์ผู้ฟัง ส่วนเสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีวัฒนธรรมชาติต่างๆ ได้สร้างลูกเล่นให้เป็นสื่อสื่อต่อความบังเกิดทางจินตนาการ ประกอบกับการชมการแสดงเสียงดังกล่าวกว้างทั้งหมด สร้างให้เกิดแนวเสียงที่หลากหลาย ทั้งการขัดกัน การประสานกลมกลืน หรือให้มีทั้งสองแนวเสียงหรือมากกว่าเคียงคู่กันไป ลีลาการเคลื่อนไหวของผู้แสดงในการเล่นเครื่องดนตรี ยังเป็นการสร้างองค์ประกอบของรูปทรงทางศิลปะด้วยแสงและเงาของผู้แสดง ที่ตกกระทบบนฉากเวที เป็นภาพเงา ยิ่งช่วยส่งเสริมการชมของผู้ชม ในการรับรสจากการแสดงของโอเปร่า ซึ่งเหมือนกับองค์ประกอบของผลงาน "Stations" ที่มีจอภาพและจอรับภาพสะท้อนของรูปทรงคนที่แสดงจากวิดีโอภาพรวมของงาน Ghost Opera คือดนตรีร่วมสมัย ที่ผสมผสานความหลากหลายทางรูปแบบของดนตรี และแนวเสียง สร้างบทเพลงเพื่อส่งวิญญาณไปสู่เขตแดนของชีวิตใหม่ ประกอบกับมีความเป็นศิลปะอย่างโดดเด่น และมีความงามจากความเคลื่อนไหวของนักแสดงที่เป็นลักษณะเฉพาะของ Tan Dun ในการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับแสดงบนเวที เพื่อกำหนดขอบเขตทางความรู้สึกด้านจิตวิญญาณที่มีลักษณะพิเศษของรูปแบบแนวประเพณีโบราณของ "Ghost Opera" ดังนั้นผลงานทั้งสองต่างมี

ทำให้เลือกผลงาน "Stations" ของ Bill Viola ที่ใช้ภาพลักษณ์และเสียงของน้ำ มาเป็นสัญลักษณ์ในผลงานศิลปะจัดวางกับพื้นที่ ด้วยการใช้เทคนิคการถ่ายทำวิดีโอและการจัดวางองค์ประกอบของหน่วยต่างๆ ให้มีการประสานร่วมกันกับบรรยากาศและสถานที่ เพื่อให้มีผลทางความรู้สึกและสุนทรียภาพต่อผู้ชม จาก นั้นจึงค้นหาผลงานศิลปะอีกแขนงหนึ่ง คือ ดนตรี "Ghost Opera" ของ Tan Dun ที่มีเสียงของน้ำสร้างจินตนาการ และความรู้สึกต่อผู้ฟัง มาทำการศึกษาถึง ประวัติความเป็นมาของศิลปิน และนักประพันธ์ ข้อมูลที่มาต่างๆ ของเนื้อหา ความคิด รูปแบบ และความรู้สึกที่ได้รับจากผลงาน แล้วทำการวิเคราะห์ในรายละเอียดของผลงาน ที่ต่างก็มีวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้าง จากนั้นนำมาศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาความคิด การนำเสนอ ผลที่ได้รับทางจินตนาการและความรู้สึก ที่มีต่อสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ถึงความเหมือนและความต่างระหว่างผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera"

วิเคราะห์ได้ว่าผลงานทั้งสองเป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยที่มีลักษณะเป็น Postmodern Art ในแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน คือ เป็นการเปิดกว้างต่อการแสดงออกทางความคิด สามารถผสมผสานรูปแบบทางศิลปะเข้าด้วยกัน หรือการผสมระหว่างศิลปะประเภทต่างๆ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบตายตัวแบบประเพณีเดิมๆ เช่น การประพันธ์ดนตรีคลาสสิกที่ต้องยึดถือ รูปแบบและกฎเกณฑ์ แต่ในยุคร่วมสมัยนี้ เราสามารถเดินตามแบบแผนเดิม เพื่อเป็นการศึกษา สืบสาน อนุรักษ์ หรือเป็นเพียงแรงบันดาลใจจากอดีต เพื่อการพัฒนาต่อ หรือแม้กระทั่งจะคิดสร้างสรรค์แนวทางใหม่ๆ ที่มีที่มาจากแบบประเพณี ผสมผสานการคิดค้นทดลองหาเสียงที่เกิดจากวัสดุที่เดิมไม่ใช่เครื่องดนตรี ให้มาเป็นเครื่องดนตรีที่มีความแตกต่างของหลายแนวเสียง และโทนเสียงมาคลุกเคล้า ประสาน รับกับการบรรเลงแบบประเพณีก็ได้ ศิลปินและนักสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นปัจเจก มีอิสระทางความคิด สามารถที่จะคิดสร้างสรรค์ผลงานให้ต่างและมีมิติของความแปลกใหม่เข้ากับสมัยนิยมมากขึ้น ให้เกิดเป็นความน่าสนใจที่ตื่นเต้นต่างไปจากเดิม โดยการผสมผสานศิลปะประเภทต่างๆ เข้ากับรูปแบบทางศิลปะเชื่อมโยงกับรูปแบบประเพณีท้องถิ่นต่างๆ ที่มีความหลากหลายทั้งทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของประเทศ

ในซีกโลกตะวันออก และในซีกโลกตะวันตกเข้าด้วยกัน สิ่งนี้เป็นหนึ่งของการพัฒนาการในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ นั่นเอง ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า วิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งทางด้านรูปธรรม และนามธรรมของผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera" ทำให้เกิดการตระหนักถึงความเป็นศิลปะในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะประเภทไหนที่สร้างสรรค์ผลงานแนว Contemporary Art จะมีความคล้ายคลึงกันในมุมมองของการนำรูปแบบศิลปะประเภทต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน ไม่จำเป็นแล้วที่ศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่งต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เป็นศิลปะชั้นสูงที่คนไม่มีความรู้ไม่มีประสบการณ์สัมผัสไม่ถึง แต่เป็นการบูรณาการ ของการสร้างสรรค์งานศิลปะให้สามารถเชื่อมต่อความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันของการใช้สัมผัสรับรู้ทางศิลปะแขนงต่างๆ เชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อการซาบซึ้งรสทางสุนทรียะและเนื้อหา ในความเป็นเอกภาพทางความคิด และการแสดงออก ของผู้สร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ชมจะต้อง ใช้ความรู้ ประสบการณ์ให้เวลากับการชมผลงานในแต่ละหน่วยย่อยๆ มาประกอบกันเป็นหน่วยใหญ่ เพื่อนำมาผูกโยงเข้าด้วยกันแล้วตีความหมาย สัญลักษณ์ที่ผลงานสื่อสารออกมาร่วมกับจินตนาการ และความรู้สึกที่ได้รับ

ซึ่งผลงานทั้งสองที่นำมาเปรียบเทียบนั้น ใช้ความคิดสร้างสรรค์แบบบูรณาการเหมือนกัน แต่ต่างมีวิธีการจัดการองค์ประกอบ ของการสร้างสรรค์ผลงานตามเทคนิคศิลปะเฉพาะด้านของตน จึงต้องใช้เวลาทำความเข้าใจอย่างมาก ในการหาความหมายที่สื่อสารจากองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของผลงาน ทั้ง Bill Viola และ Tan Dun ต่างใช้ความสัมพันธ์ของศิลปะแขนงต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งการแสดง เสียงประกอบ ศิลปะติดตั้งเพื่อช่วยในการสื่อสารถึงผู้ชม โดยมีนัยยะที่ต้องการสื่อสารถึงความเชื่อในด้านจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นอิทธิพลทั้งจากศาสนาตะวันออกและตะวันตก มาสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ "น้ำ" เป็นสื่อสัญลักษณ์หลัก ในการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณ สร้างบรรยากาศระหว่างการเกิด และการละของวิญญาณ เน้นอารมณ์ความรู้สึกเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของชีวิต เป็นเนื้อหาหลักเพราะทุกชีวิตล้วนมาจากธาตุธรรมชาติ และสุดท้ายก็ต้องกลับคืนสู่ธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด

- ธีรยุทธ บุญมี. **โลก MODERN & POST MODERN**. กรุงเทพมหานคร : สายธาร, 2546.
- รสนิน กาสต์. " Bill Viola: อารมณ์เป็นกุญแจสำคัญของชีวิต." **Fine Art 30** (March 2007) : 30-35.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะหลังสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : อีแอนด์ไอคิว, 2547.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. "ศิลปะหลังสมัยใหม่สำหรับนักศึกษาศิลปะ Modern – anti Modern และ Postmodern : 10 ชั่วโมงกับศิลปะหลังสมัยใหม่และบริบทเกี่ยวเนื่อง." **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ลำดับที่ 1064**.
- Atkins, Robert. **Art Speak: a guide to contemporary ideas, movement, and buzzwords, 1945 to the present**. 2nd ed. New York: Abbeville Press, 1997.
- Ross, David A. and Sellars, Peter. **BILL VIOLA**. New York: Whitney Museum of American Art, 1997.
- http://www.sfmoma.org/espace/viola/dhtml/content/viola__gallery/html (January 2,2007)
- <http://www.getty.edu/art/exhibitions/viola/exhibition.html> (January 2,2007)
- <http://www.billviola.com/biograph.htm> (January 27,2007)
- http://en.wikipedia.org/wiki/Tan__Dun (April 29,2008)
- http://www.schirmer.com/default.aspx?TabId=2420&State__2874=2&workId__2874=33560 (May 24,2008)
- <http://www.mondo-marion.com/ghost.html> (May 24,2008)
- http://www.eclectica.org/v1n10/making__time.html (May 24,2008)